

B S N R

LXXX - LXXXIV
1986 - 1991

1992

Tezaurul a fost găsit de-a lungul unui drum recent construit, la cîva timp după nivelarea terasamentului marginii sale, pe o suprafață de 30 m². Este de presupus că o parte din tezaur a ajuns sub nivelul șoselei. Locul descoperirii se află aproape de satul Strettweg, comuna Judenburg, în apropierea drumului care te ducea de la Aquileia la Lauriacum. În teritoriul istoric al Stiriei s-au găsit deja câteva tezaure romane, unul dintre ele la o distanță de 25 km est de Strettweg, chiar din același timp de depozitare (270 e.n.) cu cel discutat aici.

Toate monedele găsite la Judenburg-Strettweg sînt antoninieni. Ele erau puternic patinate, și, după ce s-au încercat mai multe metode de curățare, s-a observat că o curățare mecanică cu perii moi este cea mai avantajoasă. Curățarea mecanică sub lupa stereo s-a aplicat doar la câteva piese alese. Greutatea monedelor se află în medie mult sub greutatea ideală, dar corespunde cu aceea observată în alte tezaure din aceeași perioadă. Piesele provin din nouă monetații: 1744 exemplare (59,89%) din Roma, 799 (26,75%) din Siscia, 350 (12,00%) din Milano, iar restul de 39 de exemplare (1,33%) din Antiochia (12 exemplare), Ephesus (1), Köln (8), Samosata (8), Sirmium (4) și Viminacium (6). Emitenții (împărații și împărătesele) sînt: Philippus I (1 exemplar), Herennia Etruscilla (1), Trebonianus Gallus (4), Volusianus (1), Aemilianus (1), Valerianus I (118), Diva Mariniana (2), Gallienus (coregent) (41), Salonina (coregentă) (28), Valerianus II (3), Divus Valerianus (3), Saloninus (4), Gallienus (singur) (2161), Salonina (singură) (288), Postumus (12) Claudius II (242) și Quintillus (2). Un număr de 2449 monede (84,10%) sînt deci din vremea lui Gallienus. Monede ale uzurpatorilor din spațiul dunărean lipsesc. Este deci probabil că aceste monede provin dintr-o casă de bani oficială (militară) și nu din depozitul unui particular.

Toate monedele au putut fi identificate după RIC cu excepția a doar trei serii cu animale ale monetației din Siscia. Aceste trei serii cu animale au fost privite ca falsuri ceea ce rămîne însă nedovedit deoarece deficiențe tehnice nu au fost semnalate (nr. 1989—2101). În schimb deficiențe tehnice prezintă multe alte monede care sigur nu sînt falsuri ci numai produse ale grabei cu care s-a lucrat și ale prețului de cost ce trebuia ținut cît mai coborît.

Timpul de ascundere al tezaurului trebuie să fie a doua jumătate a anului 270 e.n. ultimele monede fiind cele două ale lui Quintillus (fratele lui Claudius Gothicus). Motivele ascunderii trebuie căutate în tulburările de la începutul domniei lui Aurelianus.

Pe pagina 24 este redată sintetic structura tezaurului (cu numerele din catalog) după monetații. Pe pagina 25 sînt sistematizate numerele ce nu apar ca tip în RIC și corecturile aduse față de acesta privind monetațiile monedele hibride, falsurile contemporane (32 exemplare), monedele cu batere dublă (15 exemplare). Pe paginile 25—26 apar numerele monedelor cu suprabatere, iar în continuare (p. 26—28), diferitele defecte de batere și piesele cu supra- și infra-greutate. Urmează (p. 30—36) informațiile privitoare la folosirea părții de catalog, explicarea inscripțiilor de pe monede siglele etc. Paginile 37—41 sînt ocupate de bibliografie după care aflăm catalogul (p. 43—108). Pe cele 98 de planșe fotografice, de o calitate deosebită, sînt reproduse toate monedele, cu ambele fețe.

Această lucrare alături de care amintim pentru cei interesați o altă la fel de valoroasă — Franziska Dick, *Der Schatzfund von Baldersdorf* (editat de Societatea de istorie pentru Carintia, Klagenfurt, 1976; tezaurul cuprinde 1214 antoninieni, toți reprodusi cu ambele fețe pe 63 pl.), este de un mare ajutor numismaților ce studiază antoninienii.

Gerhard Hochstrasser

ERNESTO BERNAREGGI, *Moneta Langobardorum*. Trad. engleză de PAOLO VISONÀ. Lugano, 1989, 227 p., ilus. Cu un cuvînt înainte de HERBERT A. CAHN.

Sub același titlu a apărut în 1983 la Milano versiunea originală, în limba italiană, a acestei monografii dedicate activității monetare a longobarzilor de către cel mai bun specialist în materie profesorul Ernesto Bernareggi din Milano. Ea avea să-i încoroneze opera, la capătul unei cariere științifice remarcabile, din nefericire curmată încă în plin avînt de implacabila vrere a soartei: Ernesto Bernareggi a încetat din viață cu totul pe neașteptate în ziua de 1 august 1984 (v. necrologul publicat în acest *Buletin*, 77—79, 1983—1985, p. 503—505).

Despre *Moneta Langobardorum*, în versiunea sa originală, am avut de curînd prilejul să vorbim mai pe larg (SCN, 9, 1989, p. 149—150). De data aceasta, ne vom mulțumi doar să precizăm că versiunea engleză a acestei monografii a apărut din inițiativa unui grup de prieteni ai regretatului dispărut, strînși în jurul publicației, de el înființată în 1972, *Numismatica e antichità classiche (Quaderni ticinesi)*, ce apare cu regularitate la Lugano (Elveția). Editarea noii versiuni prilejuiește

unui alt prieren al autorului, Dr. Herbert A. Cahn din Băle, să creioneze o caldă prezentare a activității științifice atât de rodnice, desfăș

șurată pînă în ultima clipă a vieții sale de cel care a fost profesorul Ernesto Bernareggi.

Octavian Iliescu

JÜRGEN DENICKE, *Die Brakteaten der Samizdat 1981, 24 p.*

Grafen von Blankenburg und Regenstein,

Autor de mare renume în studiul bracteatelor din spațiul Braunschweig-ului, Jürgen Denicke prezintă aici dificila temă a bracteatelor caselor nobililor de Blankenburg și Regenstein din secolele XII — XIV. După istoricul și arborele genealogic al susnumitelor case nobiliare, urmează un catalog de 58 de tipuri de bracteate (din care 56 sînt redată în desen),

un tabel de concordanță cu alte nouă lucrări și, în sfîrșit, o vastă bibliografie.

Lucrările anterioare și cele ce urmează să apară la scurt interval după această lucrare sînt mijloace de lucru obligatorii pentru studiul bracteatelor germane.

Gerhardt Hochstrasser

STANISLAV SUCHODOLSKI, *Moneta możnowładcza i kościelna w Polsce wczesnośredniowiecznej*, Academia Poloneză de Științe — Institutul de istorie a culturii materiale. Wrocław — Varșovia — Cracovia — Gdańsk — Łódź, 1987, 131 p., cu 21 fig. în text 11 pl. în afară de text și errata; rez. englez (p. 121—131).

Adoptînd în evul mediu timpuriu o organizare socială feudală de tip clasic, occidental, Polonia a cunoscut și corolarul pe plan monetar al acestei evoluții: alături de emisiunile monetare ale statului, s-au bătut monede și de unii seniori laici sau capi ai bisericii, de unele orașe și de unele mînăstiri. Aceste monede erau confecționate fie în monetăriile statului, fie în ateliere monetare proprii, potrivit întinderii privilegiilor acordate celor în cauză de către autoritatea de stat. Despre aceste emisiuni monetare tipic feudale s-au păstrat informații prețioase în izvoarele scrise ale vremii, dar din punct de vedere numismatic, identificarea lor ca atare prezintă mari dificultăți.

Noua lucrare a distinsului cercetător polonez se ocupă tocmai de această puțin cunoscută, dar foarte interesantă categorie de emisiuni monetare medievale. După o introducere istorică, autorul examinează pe larg următoarele emisiuni: I. monede voievodale: emisiuni monetare ale lui Sieciech, conte palatin al ducelui Vladislav Herman (1080—1102)

și ale lui Piotr Wszeborowic, conte palatin de Kujawja la sfîrșitul sec. al XII-lea; II. monede episcopale: emisiuni monetare ale episcopilor Sifrid de Kamień, în Pomerania (1186—1191), ale episcopului Zyrosław de Wrocław (1170—1198), ale episcopului Iwo Odrowacz de Cracovia ale episcopului Stefan de Kujawja (1187—1198); nu au fost identificate pînă în prezent emisiuni monetare ale episcopilor de Poznań și ale arhiepiscopilor de Gniezno, deși se cunosc privilegiile acordate lor în acest sens în sec. al XIII-lea; III. monede emise de mînăstirile Wachock (în voievodatul Kielce) și Lenko (în Pomerania). Considerații de ordin istoric, ample și abundente, însoțesc prezentarea fiecăreia din aceste categorii de monede. Remarcăm de asemenea excelențul rezumat englez de la finele acestei monografii, permițîndu-i facilită ei consultare de către cei ce nu cunosc limba poloneză.

Octavian Iliescu

IOAN DOGARU, *Ștefan cel Mare în medalistica românească*. Prefață de Prof. univ. dr., AUREL GOLIMAS. București, Edit. RECOOP, 1987, 56 p., ilus.

Col. (r) Ioan Dogaru, membru în Comitetul Societății Numismatice Române (din 1977) și președinte al secției numismatice a Casei Centrale a Armatei de la înființare (1976), este cunoscut azi unui public mai larg datorită numeroaselor sale contribuții în domeniul numismatice și al medalisticii românești. Din rîndul acestor contribuții, vom aminti aici mai

ales placheta *Emisiuni de monede și bancnote românești din perioada 1853—1984*, București, 1984, 96 p., ilus. și tabele, recenzată de profesorul Aurel H. Golimas în BSNR, 77—79, 1983—1985, p. 480.

De data aceasta, autorul ne prezintă un Ștefan cel Mare oglindit în medalistica românească, adunînd cu migală și prezentînd